

jun 14

De goddelijke én onuitstaanbare Michelangelo

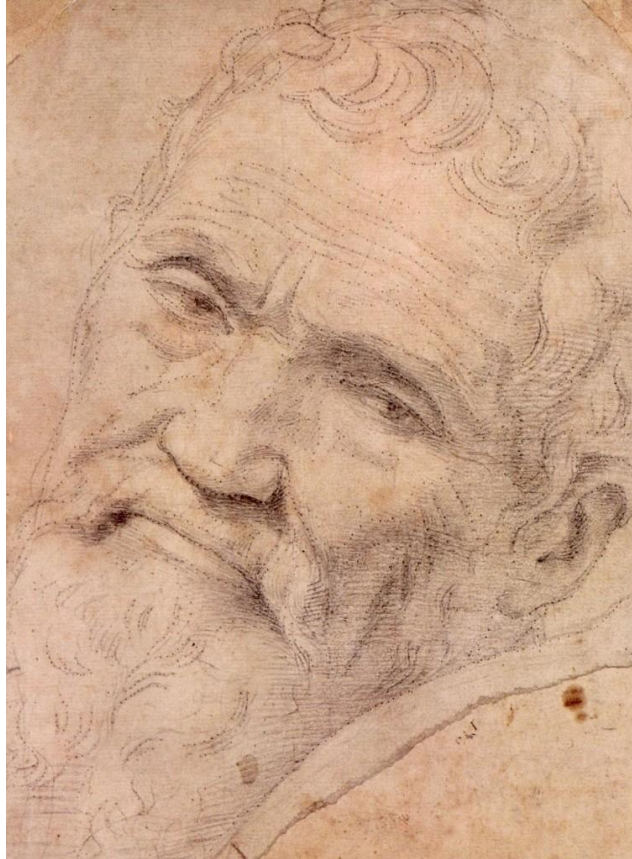
Italianita – Nieuws uit Italië Geen reacties »

Esther van Veen neemt jullie vandaag, naar aanleiding van het stukje over David in al zijn verschijningsvormen gisteren, mee in de voetsporen van Michelangelo:

‘Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni (1475 – 1564) staat bekend als de vleesgeworden belichaming van de renaissance-idealen. Binnen zijn gehele oeuvre lag de focus namelijk op het uitdrukken van de mens, die volgens de humanistische visie in het middelpunt van de goddelijke schepping stond.

In deze uitzonderlijk getalenteerde renaissancekunstenaar kwamen niet alleen de beeldhouw- en schilderkunst samen, maar werd ook de architectuur naar een hoger plan getild. Michelangelo staat daarnaast te boek als de meest eigenzinnige, geïndividualiseerde kunstenaar van de renaissance. Hij was zich scherp bewust van de waarde van zijn creatieve talent, en weigerde compromissen te sluiten. Velen zien in hem dan ook de eerste écht autonome, moderne kunstenaar, aangezien hij weigerde te buigen voor de wensen van opdrachtgevers en hij de geldende conventies van zijn tijd aan zijn laars lapte.

Michelangelo's onophoudelijke fascinatie voor het menselijk lichaam in al zijn kracht, dynamiek en lijden, loopt als een rode draad door zijn werk. Volgens hem was de beeldhouwkunst – en in het bijzonder het mannelijk naakt – de beste weg naar de volmaakte uitdrukking hiervan. Hij maakte veelvuldig gebruik van overdreven gedraaide lichamen om dynamiek in z'n werk te brengen. De figuren die hij schilderde, zoals die in de Sixtijnse kapel te Rome, lijken replica's van zijn beeldhouwwerken te zijn.

De kunstenaar, die zichzelf voornamelijk als beeldhouwer wenste te zien, leefde een bijzonder lang en intens leven in een turbulente tijd in de geschiedenis. Zijn heftige woede-uitbarstingen, ziekelijke drang naar perfectie, onbuigzaamheid en verhitte temperament stonden garant voor veel strijd en rivaliteit met opdrachtgevers en andere kunstenaars van zijn tijd, zoals Leonardo da Vinci.

Michelangelo stond bekend als een vreselijke, verongelijkte en onuitstaanbare man, die zich zelden waste en als een teruggetrokken asceet leefde. Zo hield hij zijn laarzen maanden achtereen aan, zodat, wanneer hij ze eindelijk eens uittrok, hele stukken vel meekwamen. Vanwege de terreur die hij uitoefende op de mensen om hem heen werd hij in de wandelgangen ook wel *La Terribilità* genoemd.

Maar tegelijkertijd was zijn faam als geniaal kunstenaar wijdverbreid, in heel Europa. Hij werd niet voor niets door kunstenaarsbiograaf Giorgio Vasari *Il divino Michelangelo* genoemd, de goddelijke Michelangelo. Tekenend voor zijn extreme competitiviteit was dat hij zich meestal in eenzaamheid opsloot als hij aan het werk was. Hij dulde zelden assistenten om zich heen en leidde geen leerlingen op.

Michelangelo stamt uit het eens voornamelijk Florentijnse Buonarroti-gezin. Hij kwam ter wereld in Caprese, een dorpje in de buurt van Arezzo. Zijn vader Lodovico was op dat moment als *podestà*, burgemeester, aangesteld in het dorpje. Vlak na zijn geboorte werd een horoscoop opgesteld voor de kleine Michelangelo, die een 'zeer veelbelovend artistiek leven' voorspelde.

In 1476 keerde het gezin terug naar Settignano, in de buurt van Florence, waar de jonge Michelangelo een min toebedeeld kreeg aangezien zijn moeder ziekelijk was. Deze min was getrouwd met een beeldhouwer, vandaar dat Michelangelo later grapte dat hij de liefde voor de beeldhouwkunst met de moedermelk had binnengekregen.

Als kind legde Michelangelo al een bijzondere aanleg voor de kunsten aan de dag. Hij tekende onophoudelijk, maar de andere vakken aan de humanistische school waar zijn vader hem naar toe had gestuurd, konden hem niet boeien. Toen de jonge Michelangelo zijn vader vertelde dat hij schilder wilde worden, kreeg hij een flink pak slaag.

De furie van z'n vader, die eigenlijk een succesvolle handelscarrière voor zijn zoon voor ogen had, werd nog groter toen hij van gedachten veranderde en opeens beeldhouwer wilde worden, een ambacht dat destijds in nog lager aanzien stond. Op zijn zestiende mocht hij van z'n vader dan toch in de leer bij het atelier van de schilders Domenico en Davide Ghirlandaio, die onder de indruk van zijn tekeningen waren.

Toen Michelangelo op een gegeven moment mee mocht werken aan een frescocyclus in de Santa Maria Novella, bleek dat hij zoveel talent had dat dit de afgunst van zijn meester Domenico opwekte. Maar hier ontdekte Michelangelo ook dat zijn hart meer bij het beeldhouwen dan bij het schilderen lag.

Michelangelo verliet Ghirlandaio's werkplaats en begon met een nieuwe studie aan de beeldhouwschool van de De' Medici, gevestigd in de tuinen van de San Marco. Lorenzo de' Medici had oog voor de potentie van de jongeman, en maakte hem in 1490 tot zijn beschermeling. Vanaf toen verkeerde Michelangelo in de hofkringen van de familie De' Medici en in het gezelschap van vooraanstaande wetenschappers en schrijvers van de neo-platoonse Academie. Hier maakte hij voor het eerst kennis met de humanistische idealen die zeer belangrijk voor zijn werk zouden worden.

Nadat de familie De' Medici uit Florence werd verjaagd in 1494, vertrok Michelangelo naar Bologna en Rome. Toen hij in 1501 terugkeerde naar Florence (waar het weer rustig was na de turbulente regeerperiode van Savonarola) ging hij een uitdaging aan met Leonardo da Vinci, waarmee hij in een levenslange concurrentiestrijd verwickeld raakte. Beiden maakten wandschilderingen voor het Palazzo Vecchio, die helaas nooit werden voltooid.

In 1501 kreeg Michelangelo de opdracht voor de David, een van de beroemdste beeldhouwwerken uit de kunstgeschiedenis. In dit werk kwam de genialiteit van Michelangelo pas echt bovendrijven. Dit 5,5 meter hoge beeld, dat eerst bedoeld was voor een nis in de Dom, werd later geplaatst voor de ingang van het Palazzo Vecchio, als politieke allegorie voor de kracht van de Florentijnse republiek.

Uit een tweederangs, geaderd stuk marmer schiep Michelangelo een figuur wiens lichaam zo vlezig, sterk en gespierd leek, dat het haast levensecht was. Volgens hem hoefde een beeldhouwwerk alleen maar uit een marmerblok 'bevrijd' te worden, en lag de figuur er al in besloten.

In 1508 kreeg Michelangelo van Paus Julius II de opdracht het plafond van de Sixtijnse Kapel te beschilderen. Raphael, die in alles zijn tegenpool leek, was tegelijkertijd met Michelangelo in het Vaticaan aan het werk om het appartement van Julius II te beschilderen. De sociale, vriendelijke en zachtaardige Raphael noemde Michelangelo in de wandelgangen van het Vaticaan zelfs 'de beul', maar had wel zoveel respect voor hem dat hij Michelangelo afbeeldde in zijn grootste werk, *De School van Athene*.

Toen Giovanni de' Medici na de dood van Julius II als paus Leo X aan de macht kwam, werd Michelangelo terug naar Florence gestuurd om grafmonumenten voor Lorenzo en Giuliano de' Medici te maken voor de Capella Medicea in de San Lorenzo. Deze werken getuigen van een melancholiekere sfeer.

In 1534 vertrok Michelangelo voorgoed naar Rome, nadat hij door Paulus III aangesteld werd als hoofdkunstenaar van het Vaticaan. Hier voltooide hij zijn dramatische *Laatste Oordeel* in de Sixtijnse Kapel. Tijdens zijn laatste levensjaren hield hij zich bezig met het ontwerp van de nieuwe Sint Pieter.

Michelangelo is nooit gehuwd geweest, wel heeft hij veel liefdes gekend. Het moge vanwege zijn obsessie met het mannelijke lichaam geen verrassing zijn dat dit vrijwel

allemaal mannen waren. Toch schijnt hij één zeer grote liefde tijdens zijn leven gehad te hebben, de veel jongere Tommaso dei Cavalieri (1507–1587), die hij ontmoette in 1532 en aan wie hij honderden liefdesgedichten schreef. Tot aan zijn dood in 1564, een paar weken voordat hij 89 jaar zou worden, bleef Tommaso bij hem.

Michelangelo's graf in de Santa Croce in Florence werd ontworpen door Vasari, die inmiddels een goede vriend van Michelangelo geworden was. Hij laat de beeldhouwkunst, de architectuur, beeldhouwkunst en schilderkunst wenen om het feit dat Michelangelo er niet meer is – en dat doen ze tot op de dag van vandaag...'

Meer verhalen van Esther van Veen lezen? De nieuwe Dominicus stedengids Florence onthult alle geheimen van de hoofdstad van Toscane.

Ciao Tutti - Winnaar Reisverslagen Travvies, www.ciaotutti.nl door Saskia Balmaekers

